

slovanske in šele na tretjem mestu tuje proizvode. A med tujimi nam obeta dela tako slavnih pisateljev, kakor so Ibsen, Hauptmann, Langmann in izmed starejših Grillparzer — sama imena, ki jih dozdej nismo čitali na naših gledaliških listih. Slovenskega občinstva čakaj torej letos izreden užitek, in vsakdo, kdor je količkaj navdušen za zavod tako eminentnega pomca, bode z veseljem zahajal v naše gledališče.

Naposled le še par besed glede naših kritik. Mnogim so naše kritike premalo rezke, premalo odločne, premalo krepke. Le-ti naj blagohotno pomislijo, da je dramatika najnežnejša cvetka na vrtu našega slovstva, in zato je po našem mnenju treba z njo ravnati jako previdno. Dalje naj pomislijo, da kritika ne sme nikdar voditi strast ali pristranost. Prvi pogoj vsake kritike je, da nima svojega vira niti v prijateljstvu niti sovraštvu, ne v simpatiji ne v mržnji. Mi ne pišemo niti na priporočilo niti ne vsled kake prošnje, in zato ni v naših kritikah tistega brezpogojnega in pretiravanega hvalisanja, ki smo ga že nekaj časa navajeni, pa tudi ne tistega oblastnega in prepotentnega zadiranja in pobijanja s kolom, s katerim izkušajo nekateri spraviti sebe na površje. »Vsakemu svoje!« je naše gaslo. Kar se nam zdi hvale vredno, hvalimo, kar se nam zdi graje vredno, grajamo. Pri tem se pa nikakor ne smatramo za nezmotljive. Za to, kaj je lepo, ni absolutnega merila; to se da samo čutiti, slutiti. V toliko so torej tudi naše kritike subjektivne, a v vsakem drugem oziru so objektivne, nepristranske, kolikor je to sploh mogoče. Take bodo tudi poslej.

Emil Korytko — kdaj je prišel v Ljubljano? To vprašanje se je pretche-tovalo v osmi številki »Ljubljanskega Zvona« v tem zmislu, da je pritegniti Kolbergovi letnici 1834 ali 1835, a ne Vrazovi 1837. — V prilog Vrazovi trditvi bi se vendar morda dala tolmačiti sledeča okolnost. Svojo poljsko pesem »Na lepe Ljubljančanke«¹⁾ je zložil Korytko »dnia 4go kwietnia 1837 u Lublanic« in ji pridejal opombo: »Estne earum autem magna quantitas? — Nescio!« Iz te opombe bi se morda smelo sklepati, da pesnik tedaj ni še dolgo bival v Ljubljani, ker se je v opombi tako dvomno izrazil o kolikosti (množini) ljubljanskih lepot, ki jih je v pesmi sami s tako domišljivim navdušenjem slavil in opeval. — Ali si ni najlažje to tolmačiti tako, da je prišel v Ljubljano šele prve mesece leta 1837., da torej 4. aprila Ljubljane v celoti ni še dosti poznal --?

V nagrobnem napisu, ki ga je za Korytko zložil Prešeren, je treba v drugem granesu ločilo postaviti pred ne za besedo »fortan«, tedaj se glasi:

Der Mensch muss untergehen,
Die Menschheit bleibt; fortan
Wird mit ihr das bestehen,
Was er für sie gethan. —

L. P.

Popravek. V »Mojo sonato« se je vrnil disakord. V 2. pesmi se mora glasiti drugi verz: »v najlepšem cvetu sredi plodnih *leh*«, a ne: »v najlepšem cvetu sredi plodnih *let*«.

¹⁾ Prešeren je to Korytkovo navdušenko iz poljščine preložil na slovensščino. —

Kranjčeva slavnost. V Skalah pri Velenju se je vršila dne 2. septembra lepa narodna slavnost v spomin rajnemu narodnjaku drju. Jožefu Kranjcu, ki se je sredi tekočega stoletja mnogo trudil za praviče svojega naroda in za veljavo slovenskega jezika. Dr. J. Kranjec se je bil porodil 17. februarja l. 1821. v skalski fari v preprosti, a precej premožni kmečki hiši. L. 1845. je dovršil svoje juridične študije na graškem vseučilišču. Potem je prepotoval Nemčijo in Švico ter se ukvarjal tudi s privatnim poučevanjem, dokler ni prihrumelo viharo l. 1848. Tega leta ga je izvolil domači slovenjegraški okraj za državnega poslanca. Kranjec, ki je že poprej v »Slovanskem klubu« pokazal, da se popolnoma zaveda svoje slovenske narodnosti, je šel poln idealov na Dunaj in v Kromeriž, kjer je zboroval takozvani državni zbor. Videl je tudi obleganje dunajskega mesta in silovitosti tistih dni, ko so Slovani reševali Avstrijo. Razočaran se je povrnil v Gradec, kjer je naredil doktorat. Omeniti moramo tudi, da se je veliko potegoval za odpravo tlake in za osvobojenje kmetov izpod grajščinske odvisnosti — kar se mu je pozneje hudo zamerilo (!). L. 1849. je bil imenovan za profesorja avstrijskega državljanskega in kazenskega prava na graškem vseučilišču. To stroko je učil počenši z zimskim tečajem 1849/50 pa do poletnega tečaja 1853/54 v slovenskem jeziku (deloma, za Slovence.) Kranjec nam sam pripoveduje v svojem dnevniku, kako težko mu je šlo predavanje, ker takratna slovenščina ni imela še nobene znanstvene literature, najmanj pa juridično terminologijo. L. 1850. je sam dovršil prevod obč. civilnega zakonika. Dasi njegov prevod ni bil vzoren in popoln, vendar je bil znamenit poskus v tej stroki. Njegovo delo so potem drugi slovenski juristi popravljali in nadaljevali. Po mnogih borbah in doživljajih — med tem je služil nekaj časa tudi v Ljubljani pri finančni prokuraturi — je prišel l. 1855. za profesorja na juridično akademijo v Sibirij, kjer je ostal do l. 1871., ko je prišel na vseučilišče v Inomost. Pozneje je bil profesor na praškem vseučilišču. Umril je dne 25. februarja l. 1875. Eden njegovih sinov je odvetnik v Celovcu, po mišljenju Nemeč.

Da je naš Kranjec kot vseučiliški profesor v svoji stroki tudi literarno deloval, priča njegova književna zapuščina, ki jo je leta 1885. izdal prof. Piffaf pod naslovom: »System des österr. allgem. Privatrechtes«. (Wien. Manzschsche Hofbuchhandlung. X — 482 strani.) Po sodbi strokovnjakov je to jako temeljito delo in se mnogo študira na nemških avstr. univerzah.

Mramornata plošča, ki so jo vzdali v zvonik skalske cerkve rajnemu Kranjcu v spomin, priča, da je bil tudi Kranjec eden tistih gorečih rodoljubov iz srede tega stoletja, in da je tudi Slovenec pripomogel k razbistrenju juridične znanosti v naši državi. Slavo, ki se mu je pela in napivala v Skalah, je dr. Jožef Kranjec zaslužil s polno mero. Saj je on bil prvi slovenski vseučiliški profesor! Še lepše bi bilo seveda, ko bi bil svoja sinova vzgojil v slovanskem duhu . . .

Emil Korytko je prišel v Ljubljano okoli novega leta 1837. To mnenje sem skušal podpreti z domnevalnim dokazilom v lanskem »Zvonu« na strani 648. Točneje se da to dokazati iz časopisa »Ost und West« z dne 21. julija 1838. l., števil. 58., kjer je objavil E. Korytko svoj poziv za nabiranje narodnega blaga pod naslovom »Den Freunden des Slawenthums in Krain ein Slawe aus Norden«. Ta Korytkov poziv je opremilo uredništvo imenovanega časopisa z nastopnimi uvodnimi besedami: Herr Emil Korytko, ein Pole von Geburt, welcher seit

achtzehn Monaten in Krain verweilt, sich daselbst mit der illirischen Literatur beschäftigt, und nächstens eine Sammlung krainerischer Volkslieder herausgeben wird, hat vor Kurzem nachfolgenden Aufruf erlassen, welchen er uns mit dem Ersuchen, ihn in unser Blatt einzurücken, übersandte i. t. d. Poziv je datiran z dne 10. junija 1838. l. — Ako je bival Korytko tedaj 18 mesecev na Kranjskem, in če torej štejemo tiste mesece nazaj, pridemo približno na novo leto 1837. — To bodi tudi en dokaz, da je glede Korytkovega prihoda v Ljubljano Vrazova letnica verjetnejša od Kolbergove.

Na 472. strani lanskega »Zvona« stoji pri opombi, da ima Prešeren Korytko prvič v mislih v pismu z dne 4. marca 1837. l., kjer poroča Vrazu o dveh prognanih Poljakih, — v oklepaju vprašanje: kateri je drugi? Pri tem vprašanju je opozoriti na »Dunajski Zvon« V. str. 39. — Drugi je torej grof Horodinski. —

Končno mi je še popraviti opombo na 648. strani lanskega »Zvona«. — Korytkove pesmi »na lepe Ljubljančanke« naš Prešeren ni preložil iz poljščine na slovenščino, ampak na nemščino. L. Pintar.

Naši pisatelji v prevodih. Rad. Murnika humoreska »Iz dnevnika nadobudnega Dvojčkogojca«, ki je izšla v januarski št. letošnjega »Zvona«, je prinesla »Politik« v nemškem prevodu. — Jožefa Kostanjevca povest »Brez službe«, ki je bila natisnjena pred par leti v »Ljublj. Zvonu«, pa je izšla v praškem dnevniku »Narodní Politika« (št. 256.) v češkem prevodu. Lepo povest je prevedel Jan Novák. —

† Dr. Frančišek Lampè. Ko smo že končavali zadnje strani oktobrske št., došla nam je vest, da je po kratki bolezni umrl kanonik dr. Lampe, urednik »Doma in Sveta«, predsednik »Slov. Matice«, neutrudljivi slovenski pisatelj. Rojen je bil l. 1859. v Zadlogu pri Črnem vrhu nad Idrijo. Dr. Lampè je bil markantna osebnost med našimi konservativnimi ali katoliškimi pisatelji. Njegovi spisi in tisti možje, ki so ga poznali osebno, pričajo, da si je bil pridobil s svojo nardarjenostjo, s svojo brezprimerno marljivostjo in jekleno vztrajnostjo bogatih zakladov vednosti v raznih strokah. Študijam je žrtvoval ves prosti čas in, kakor se nam pripoveduje, skoparil je celo s ponočnim počitkom. Brez vsakega dvoma je bilo njegovo naporno in prenapeto delo vzrok njegove rane smrti. — Dr. Lampè je zastopal v vsch svojih spisih strogo konservativne ideje in tudi filozofijo in umetnost in poezijo je vklepal v dogmatiški jarem. Drugo vprašanje je seveda, v koliko je mogel on s svojimi enostranskimi nazori koristiti slovenski književnosti? Sholastična doba je že davno za nami, in seveda ni misliti, da bi se mogla kdaj povrniti, ker se po strogih zakonih evolucije absolutno ne more več povrniti. Zato seveda tudi mi Slovenci ne moremo, če bi tudi hoteli, nazaj v srednji vek, ampak moramo naprej z drugimi najnaprednejšimi narodi evropskimi. Čeprav je bil v svojih nazorih konservativen, vendar je bil med vsemi pristaši Mahničeve struje najsvobodomiselnjši. In čeprav je svoje nazore branil z veliko gorečnostjo, vendar je bil še najtolerantnejši. Čeprav je dela svobodomiselnih slovenskih pisateljev in pesnikov ocenjal sila enostransko, vendar se ni nikdar ponižaval do tiste meje, kjer se nehava stvarna kritika in se začneja — plamflet.

Dr. Lampè v svojih kritikah ni ravnal kakor svetopisemski farizej, ki je samega sebe povzdigaval s tem, da je ubogega mitničarja smatral za največjega grešnika. Dr. Lampè je bil v svojih polemikah vsekdar dostojen in zmeren.